

Brazilië

Brazilië is de grootste producent van koffiebonen ter wereld. Dertig procent van alle koffiebonen op de wereldmarkt komt uit dit land. De wereldmarktprijs van koffiebonen kan sterk dalen of stijgen door natuurlijke omstandigheden of door speculatie in grondstoffen.

- 1p **32** Brazilië is sterk afhankelijk van de export van koffiebonen en is gebaat bij een stabiele prijs op een redelijk niveau. Stabiele prijzen ontstaan als er buffervoorraden worden aangelegd. Wat zal Brazilië doen met de buffervoorraden als het de prijs van koffiebonen wil laten stijgen?
- A De buffervoorraad wordt vergroot; de vraag naar koffie neemt af.
  - B De buffervoorraad wordt vergroot; het aanbod van koffie neemt af.
  - C De buffervoorraad wordt verkleind; het aanbod van koffie neemt af.
  - D De buffervoorraad wordt verkleind; de vraag naar koffie neemt af.
- 1p **33** Brazilië is geen lid van de Europese Unie (EU).
→ Welk nadeel ontstaat voor een Nederlandse importeur als hij handelt met een land buiten de EU?
- 1p **34** In Nederland wordt steeds meer koffie gedronken. De consumentenprijs van 1 kilo koffiebonen is € 18,40. Je kunt gemiddeld 80 kopjes koffie zetten van 1 kilogram koffie.
→ Bereken de gemiddelde waarde in euro's van één kopje koffie. Schrijf je berekening op.
- 1p **35** De wereldmarktprijs voor koffiebonen is heel laag, maar de prijzen voor de consument dalen niet of nauwelijks. Nestlé, een grote importeur van koffiebonen, is niet van plan om de consumentenprijzen te koppelen aan de korte-termijnschommelingen op de koffiebonenmarkt.
→ Geef een argument voor het standpunt van Nestlé.

uit de krant:

Er wordt meer koffie geproduceerd dan er gedronken wordt. Arme boeren in Brazilië verbranden uit protest balen koffiebonen en eisen subsidies van de overheid. Door de lage prijs op de wereldmarkt moeten de koffieboeren de koffiebonen verkopen onder de kostprijs. De overheid weigert de koffieboeren te subsidiëren door te wijzen op de schatkist.

- 2p **36** Noem twee economische redenen waarom de Braziliaanse overheid geen subsidies wil verstrekken aan de koffieboeren.

Lekker thuis wonen

Bij de beantwoording van de vragen in deze opgave moet je soms gebruikmaken van informatiebron 6, 7 en 8 in de bijlage.

Jongeren van 25 tot 30 jaar blijven langer thuis wonen. Daar zijn verschillende redenen voor. Veel van deze jongeren hebben hun opleiding afgerond en hebben nu een flinke studieschuld die terugbetaald moet worden. In 2015 is de gratis basisbeurs voor hbo- en wo-studenten afgeschaft.

- 1p 37 Maak van onderstaande zinnen een economisch juiste tekst door de juiste woorden te kiezen.

Doe het zo: Noteer de nummers (1) en (2) op je antwoordblad. Vul bij de nummers de juiste woorden in. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.

Jongeren blijven langer thuis wonen:

- omdat er een ...(1)... (overschot / tekort) is aan betaalbare huizen op de huizenmarkt;
- omdat hbo- en wo-studenten door de afschaffing van de basisbeurs een ...(2)... (hoger / lager) bedrag moeten terugbetalen.

Merel is 23 jaar, volgt de opleiding tot piloot en woont nog thuis, maar ze is op zoek naar eigen woonruimte. In Alkmaar vindt ze een huurappartement van 64 m². De huurprijzen worden per m² berekend en zijn in de afgelopen jaren flink gestegen.

tabel   huurprijzen in Alkmaar

jaar	gemiddelde huurprijzen per m ²	indexcijfers huurprijzen
2010	€ 12,20	100
2017	€ ...	125

Gebruik de tabel.

- 1p 38 Bereken de huur voor deze woning van 64 m² in 2017. Schrijf je berekening op.

Als Merel zelfstandig gaat wonen met een laag inkomen moet zij goed op haar uitgaven letten. De ontwikkeling van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) is hierbij belangrijk.

- 1p 39 Het CBS verwacht dat het CPI de komende jaren sterk zal stijgen. Volgens Merel is het dan beter om een woning te kopen in plaats van te huren. Ze blijft nog even thuis wonen om te sparen tegen een spaarrente van 0,2%. Haar ouders vinden dat geen goed plan: “Je spaargeld wordt dan minder waard.”
→ Leg uit dat de koopkracht van Merels spaargeld kan dalen.

Merel besluit om een woning te kopen. De ouders van Merel willen bijspringen door haar een bedrag van € 75.000 te schenken. Merel is blij met dit bedrag, maar ze weet ook dat ze hierover schenkbelasting moet gaan betalen. Zij heeft namelijk van haar ouders dit jaar al een schenking van € 40.000 voor haar pilotenopleiding ontvangen.

Gebruik informatiebron 6 en 7.

- 2p 40 Bereken hoeveel schenkbelasting Merel moet betalen. Schrijf je berekening op.

Makelaar NovoDomus heeft voor Merel een appartement gevonden van € 215.000 exclusief kosten koper. Ze gebruikt haar spaargeld voor de inrichting van het appartement en de schenkbelasting die ze moet betalen. De schenking van haar ouders gebruikt ze volledig voor de financiering van het appartement.

Gebruik informatiebron 8.

- 2p 41 Bereken de benodigde hypothecaire lening voor de financiering van het appartement. Schrijf je berekening op.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.